

Приймак А.М.,

УДК 81'373.45

канд. філол. наук, доцент,

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc251212.17>

доцент кафедри слов'янської

і германської філології та перекладу,

Житомирський державний університет

імені Івана Франка, м. Житомир

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЯК ПОКАЗНИК МОВНОЇ ДИНАМІКИ

Мова, яка активно інтегрує "чужі" елементи, зазвичай, демонструє відкритість до змін і адаптацію до нових умов комунікації. Водночас закритість мови до запозичень може бути ознакою її консервативності чи намаганням зберегти власну ідентичність. Інтерес до лексичних запозичень зумовлено багатим історичним досвідом майже всіх розвинутих мов, які зазнали впливу латини, німецької, французької, італійської, англійської, тюркських та інших мов світу. Кожне з цих джерел залишило слід у лексичних системах мов.

Та запозичені слова - це не суто лінгвістичний феномен, а ще й провідник між різними народами і культурами. Тому їх дослідження дає змогу краще зрозуміти історію контактів і механізми адаптації, оцінити роль мови в глобальних процесах інтеграції та міжкультурного обміну [3]. Науковці підкреслюють, що лексичні запозичення є динамічними, постійно змінюються відповідно до соціокультурних, економічних та технологічних процесів. Крім того, вони збагачують словниковий запас, формують нові моделі спілкування, сприяють появі неологізмів та впливають на стилістику письмового та усного мовлення [1; 2].

Унікальні можливості для аналізу запозичень має польська мова, оскільки протягом своєї історії вона перебувала під впливом багатьох мов, що зумовило багатозаровість її лексики. Запозичення з різних мов світу відбувалися в різні історичні епохи й відображають значні соціально-політичні та культурні новації у країні. Від найдавніших латинських і німецьких впливів до сучасних англійських та французьких, кожний період мав свої характерні риси, обумовлені внутрішніми та зовнішніми факторами. Іншомовна лексика суттєво збагатила склад польської мови, особливо в періоди інтенсивних культурних і політичних контактів. Вплив чеської, італійської, французької та англійської мов став значущим фактором у формуванні сучасної польської лексики, зокрема в галузі науки, техніки, культури та бізнесу, при формуванні модних і соціальних норм.

З англійськими запозиченнями, що почали домінувати в останні десятиліття, пов'язаний процес глобалізації та розвитку сучасних технологій. Вони призвели

до мовленнєвих змін, зокрема в сфері інформаційних технологій, інтернет комунікацій, а також у молодіжному сленгу. Тенденція до використання англіцизмів є наслідком розвитку глобальної економіки і культури, що суттєво відобразилося на лінгвістичному просторі усіх європейських країн.

Результатом взаємодії лексичних систем мов є адаптація запозичень до мови-реципієнта. Щоб органічно інтегруватися в структуру мови, іншомовні слова піддаються фонетичним, граматичним чи семантичним змінам. Цей процес забезпечує збереження мовної цілісності та не порушує лексико-граматичних норм. Так, іншомовні слова часто корегують звучання у відповідності до орфоепічних норм мови-реципієнта; граматична інтеграція також є важливим етапом адаптації і включає зміни у відмінкових формах, роді, числі тощо.

Щодо семантичних змін, слід сказати, що запозичені слова нерідко отримують нові значення, розширюють існуючі чи змінюють своє стилістичне навантаження, що є результатом їх адаптації до конкретного соціокультурного контексту. Як наслідок – іншомовні слова стають релевантним інструментом у словниковому арсеналі сучасної польської лексики, сприяють появі нових термінів, виразів і концептів у відповідності до вимог технологічного прогресу, допомагають більш точно й ефективно номінувати новітні поняття та ідеї у відповідності до сучасних соціокультурних запитів, що, в свою чергу, значно підсилює комунікативний потенціал мови й мовлення.

Проте попри позитивний вплив, надмірне використання іншомовної лексики може мати й негативні наслідки. Перенасичення мовлення іноземними словами призводить до зниження чистоти мови, витіснення з обігу традиційних лексичних одиниць та збіднює національно-культурну складову мови. Тому збереження ідентичності та контроль за масивом запозичень, що входять до активного вжитку, збереження культурної самобутності при інтеграції у глобалізований світ – вкрай важливі завдання для всіх носіїв мови та науковців.

Отже, процес мовного запозичення є складним, багаторівневим та багатогранним процесом, що відображає соціальні, культурні, історичні та технологічні аспекти розвитку мови. Цей процес сприяє збагаченню лексичного складу мови, семантичним трансформаціям слів та визначає динаміку мовних контактів, залишаючись ключовим чинником еволюції мови та її адаптації до нових соціокультурних умов [4; 5; 6].

Запозичення мають потужний вплив на розвиток усіх сучасних мов – сприяють їх розвитку, адаптації до нових реалій, розширюють функціональні можливості тощо. Вони також є не лише свідченням глобалізаційних процесів у мові, а й значущим джерелом збагачення лексики, що, в свою чергу, забезпечує ефективну комунікацію, допомагає точному й багатогранному відображенню сучасної реальності.

Зазначений аспект пошуку відкриває нові перспективи для вивчення запозичень не лише в польській мові, а й в інших мовах, що зазнають подібних впливів. Вивчення механізмів адаптації запозичених слів та їх впливу на носіїв мови може бути корисним для розробки стратегії збереження національно-мовної спадщини та розвитку нових лінгвістичних концепцій.

Список використаних джерел

1. Єрмоленко Л. Л. Французькі запозичення в польській мові : монографія. Київ : Довіра, 2023.
2. Коваленко І. М. Мовні запозичення в польській мові: класифікація та процеси адаптації : монографія. Харків : Харків. нац. ун-т, 2022.
3. Костенко Т. В. Запозичення в польській мові у середньовічний період : монографія. Львів : Вид-во ЛНУ, 2020. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054757.pdf>.
4. Левченко Р. М. Мовні запозичення в польській мові в контексті історичних змін : монографія. Київ : Наук. думка, 2024.
5. Петров А. В. Англійські запозичення в польській мові: сучасний етап розвитку : монографія. Варшава : Вид-во ун-ту Варшави, 2023.
6. Шевченко Т. В. Новітні тенденції в запозиченнях у польській мові : монографія. Київ : Мовознавство, 2024.